

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2569

Received: 13/08/2025, Revised: 14/09/2025, Accepted: 10/10/2025

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพใน จังหวัดชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาจังหวัดยะลา

ภูรี สาโคตร

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

E-mail: pooree.s@rmutr.ac.th

ผู้ประสานงานหลัก

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาจังหวัดยะลา (2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล และ (3) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้: กรณีศึกษาจังหวัดยะลา เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากประชาชนที่พักอาศัยในจังหวัดยะลา จำนวน 400 คน ด้วยแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.776 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบ Enter

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านชุมชนในระดับมากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยด้านเนื้อหาและการเล่าเรื่อง และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ ส่วนความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่เพศ ศาสนา และสถานภาพสมรสไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณพบว่า ปัจจัยที่ศึกษาสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพได้ร้อยละ 94.62 โดยปัจจัยด้านชุมชนมีอิทธิพลสูงที่สุด รองลงมาคือปัจจัยด้านเนื้อหาและการเล่าเรื่อง และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า พิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรถูกออกแบบเป็นพื้นที่สาธารณะเพื่อการเรียนรู้ การสื่อสารข้ามวัฒนธรรม การสร้างความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระยะก่อนออกแบบ ร่วมออกแบบ ร่วมจัดทำเนื้อหา ร่วมจัดกิจกรรม และร่วมติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดความชอบธรรมทางสังคมและความยั่งยืนในการขับเคลื่อนสันติภาพในพื้นที่

คำสำคัญ: พิพิธภัณฑ์สันติภาพ, จังหวัดชายแดนภาคใต้, จังหวัดยะลา

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2569

Received: 13/08/2025, Revised: 14/09/2025, Accepted: 10/10/2025

Factors Influencing the Success of Establishing a Peace Museum in Thailand's Southern Border Provinces: A Case Study of Yala Province

Pooree Sakot

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

E-mail: pooree.s@rmutr.ac.th

Corresponding author

Abstract

This study aimed to: 1) examine public opinions on factors influencing the successful establishment of a peace museum in Thailand's southern border provinces, with Yala Province as a case study; 2) compare public opinions toward the success of peace museum establishment across demographic characteristics; 3) analyze factors influencing the success of peace museum establishment; and 4) propose policy and community participation guidelines to support the establishment of a peace museum in the southern border provinces. This study employed a quantitative research design. Data were collected from 400 residents of Yala Province using a questionnaire that was validated for content validity and reliability, with an overall Cronbach's alpha coefficient of 0.776. The data were analyzed using mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and multiple regression analysis using the Enter method.

The findings revealed that community factors were rated at the highest level, followed by content and narrative factors and management factors, respectively. The perceived success of a peace museum establishment was also rated at the highest level. The comparison of opinions by demographic characteristics indicated that respondents with different ages, educational levels, and occupations differed significantly in their opinions toward the success of peace museum establishment at the .05 level, whereas gender, religion, and marital status showed no statistically significant differences. The multiple regression analysis showed that the studied factors jointly explained 94.62 percent of the variance in the success of a peace museum establishment. Community factors had the strongest influence, followed by content and narrative factors and management factors. The findings suggest that a peace museum in the southern border provinces should be designed as a public space for learning, intercultural communication, trust-building, and continuous community participation. Such participation should cover the pre-design, co-design, co-production of content, joint activity implementation, and participatory monitoring and evaluation stages to enhance social legitimacy and sustain peacebuilding efforts in the area.

Keywords: Peace Museum, Thailand's Southern Border Provinces, Yala Province

บทนำ

ปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นและยังคงมีความขัดแย้งมาตลอดระยะเวลาหลายทศวรรษ โดยมีสาเหตุมาจากภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ จนทำให้เกิดความไม่เข้าใจกันพัฒนาเป็นความขัดแย้งและเกิดการต่อต้านในรูปแบบต่าง ๆ แม้ว่าปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จะเกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน แต่สถานการณ์ได้เริ่มทวีความรุนแรงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในปี พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนละเอียดอ่อนและมีความเชื่อมโยงหลายมิติ สาเหตุหลักมาจากการบิดเบือนคำสอนที่ถูกต้องโดยอาศัยเรื่องชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์มาเป็นข้ออ้างเพื่อสร้างความชอบธรรมในการก่อเหตุรุนแรงต่อสู้เพื่อเป้าหมายของกลุ่มผู้ก่อการร้ายเห็นต่างจากรัฐ แม้ว่าสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ พ.ศ. 2547 จนถึงปัจจุบันจะมีแนวโน้มลดลง แต่ยังคงมีการใช้ความรุนแรงและเกิดความไม่สงบอย่างต่อเนื่องเป็นระยะ (มารดาร์ตัน สุขสง่า และ ชันทอง ใจดี, 2567)

พิพิธภัณฑ์ในบริบทร่วมสมัยไม่ได้เป็นเพียงสถานที่เก็บรักษาและจัดแสดงวัตถุ หากแต่มีบทบาทเป็นสถาบันสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับการผลิตความรู้ การสื่อสารทางสังคม การสร้างอัตลักษณ์ร่วม และการเปิดพื้นที่สนทนาต่อประเด็นที่มีความละเอียดอ่อน นิยามพิพิธภัณฑ์ของ International Council of Museums หรือ ICOM ค.ศ. 2022 ให้ความสำคัญกับการเป็นสถาบันที่ให้บริการสังคม การวิจัย การเก็บรักษา การตีความ และการจัดแสดงมรดกทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ โดยเน้นความเปิดกว้าง ความเข้าถึงได้ ความหลากหลาย ความยั่งยืน และการมีส่วนร่วมของชุมชน (International Council of Museums [ICOM], 2022) ขณะที่ UNESCO (2015) เสนอว่า พิพิธภัณฑ์เป็นพื้นที่สาธารณะที่สามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคม ความเป็นพลเมือง การสะท้อนอัตลักษณ์ร่วม และการอภิปรายประเด็นทางประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม

สำหรับในประเทศไทยพิพิธภัณฑ์ยังมักถูกจำกัดด้วยรูปแบบการจัดแสดงหลัก ๆ เป็นการนำเสนอโบราณวัตถุของท้องถิ่นที่นำมาจากบรรพบุรุษ ชาวบ้าน และการค้นพบตามแหล่งประวัติศาสตร์ต่าง ๆ รวมถึงจัดแสดงเนื้อหาของประวัติศาสตร์ ชีวิต วัฒนธรรมของผู้คนในท้องถิ่น ปัญหาใหญ่ที่พบบางพิพิธภัณฑ์เป็นเพียงแต่นำวัตถุที่เก็บไว้มานำมาจัดแสดงเท่านั้น เมื่อไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจัดแสดง ถูกปล่อยปะละเลย และขาดความน่าสนใจ จึงทำให้พิพิธภัณฑ์หลายแห่งมีสภาพไม่ต่างจากโกดังเก็บของบริบทในพื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ และมีความโดดเด่นโดยเฉพาะทางวัฒนธรรมที่แตกต่างไปจากภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศไทย ในขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่มีความซับซ้อนและความอ่อนไหวมากเช่นกัน เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีความรุนแรงทางตรง ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม ซึ่งการลดความรุนแรงทั้ง 3 รูปแบบนี้ได้ กัลตุง (Galtung) อธิบายว่า ความขัดแย้งเป็นเรื่องธรรมดา แม้ว่าความขัดแย้งอาจกลุกลามเป็นความรุนแรงแต่ก็สามารถเป็นโอกาสในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ตราบได้ที่มนุษย์สามารถบริหารความขัดแย้งได้ สิ่งสำคัญจะต้องรู้ว่าจะแปลงเปลี่ยนความขัดแย้ง (Conflict Transformation) โดยไม่ใช้ความรุนแรงอย่างสร้างสรรค์ได้อย่างไร ซึ่งกัลตุงได้เสนอแนวทางสันติวิธีที่เป็นวิธีต่อต้านการใช้ความรุนแรง โดยกล่าวถึงพิพิธภัณฑ์สันติภาพ (Peace Museum) ว่าพิพิธภัณฑ์สันติภาพช่วยให้เราทราบเกี่ยวกับสันติภาพและวิธีการที่ได้ซึ่งสันติภาพ (Galtung, 1996) เช่นเดียวกับโทชิฟุมิ มุราคามิ (Toshifumi Murakami) นักวิชาการด้านสันติภาพศึกษา จากมหาวิทยาลัยการศึกษาแห่งเกียวโต ที่กล่าวว่าพิพิธภัณฑ์สันติภาพมีจุดมุ่งหมายที่จะบ่มเพาะทัศนคติและทักษะเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติภาพ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอันเปี่ยมด้วยสันติ (Yamane, 2009)

จากการสืบค้นฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร พบว่า ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งหมายถึง พื้นที่ในจังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอเทพา อำเภอนาหวี และอำเภอสบไย้อย) มีพิพิธภัณฑ์รวมจำนวน 35 แห่ง แบ่งเป็น จังหวัดนราธิวาส จำนวน 10 แห่ง จังหวัดปัตตานี จำนวน 9 แห่ง จังหวัดยะลา จำนวน 12 แห่ง และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา จำนวน 4 แห่ง โดยพิพิธภัณฑ์

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2569

Received: 13/08/2025, Revised: 14/09/2025, Accepted: 10/10/2025

ทั้ง 35 แห่งในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงประเพณีธรรมชาติวิทยา จำนวน 1 แห่ง ประเภทแหล่งพลังงาน จำนวน 1 แห่ง ประเภทศิลปะ จำนวน 2 แห่ง ประเภทประวัติศาสตร์ (พิพิธภัณฑ์ประเภทประวัติศาสตร์เป็นพิพิธภัณฑ์ที่แสดงประวัติ สิ่งของ ภาพถ่าย และผลงานของบุคคลสำคัญในพื้นที่) จำนวน 11 แห่ง ประเภทชาติพันธุ์และมานุษยวิทยา (พิพิธภัณฑ์ประเภทชาติพันธุ์และมานุษยวิทยาเป็นพิพิธภัณฑ์ที่แสดงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ มรดกทางวัฒนธรรม ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต มรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในพื้นที่ เช่น โบราณวัตถุ ข้าวของเครื่องใช้อาวุธ เครื่องแต่งกาย เป็นต้น) จำนวน 20 แห่ง อย่างไรก็ตาม แม้ประเทศไทยจะมีพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและพิพิธภัณฑ์ชุมชนจำนวนมาก แต่พิพิธภัณฑ์ที่มุ่งเน้นการสร้างสันติภาพในพื้นที่ความขัดแย้งโดยตรงยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะในจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีประวัติศาสตร์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และประสบการณ์ความรุนแรงที่ละเอียดอ่อนจากฐานข้อมูลพิพิธภัณฑ์ในประเทศไทยของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร พบว่าพิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมโกตาบารู หรือบ้านดาโต๊ะมูลิยอ ตั้งอยู่ในอำเภอรามัน จังหวัดยะลา และมีบทบาทเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตท้องถิ่น (ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, ม.ป.ป.) ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนว่าพื้นที่จังหวัดยะลา มีฐานทุนทางวัฒนธรรมที่สามารถต่อยอดไปสู่การออกแบบพิพิธภัณฑ์สันติภาพได้ แต่ยังขาดการศึกษาเชิงประจักษ์ว่าปัจจัยใดจะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ประเภทนี้ ช่องว่างทางวิชาการของงานวิจัยนี้จึงอยู่ที่การขาดองค์ความรู้เชิงประจักษ์เกี่ยวกับปัจจัยความสำเร็จของพิพิธภัณฑ์สันติภาพในบริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ งานวิจัยจำนวนหนึ่งกล่าวถึงพิพิธภัณฑ์ในมิติการอนุรักษ์วัฒนธรรม การท่องเที่ยว หรืออัตลักษณ์ท้องถิ่น แต่งานที่เชื่อมโยงพิพิธภัณฑ์เข้ากับการสร้างสันติภาพ ความไว้วางใจ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ความขัดแย้งยังมีอยู่อย่างจำกัด การศึกษานี้จึงมุ่งวิเคราะห์ปัจจัยด้านเนื้อหาและการเล่าเรื่อง ปัจจัยด้านชุมชนและปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดยะลา เพื่อพัฒนาเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับการออกแบบพื้นที่เรียนรู้ด้านสันติภาพที่สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมของจังหวัดชายแดนภาคใต้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษาจังหวัดยะลา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพ จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษาจังหวัดยะลา
4. เพื่อเสนอแนวทางเชิงนโยบายและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ระเบียบวิธีวิจัย

1. การรวบรวมข้อมูล ด้วยการวิจัยวิจัยนี้เป็นวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยมีวิธีการที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิต่าง ๆ ทั้งเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี ศึกษาข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิต่าง ๆ ทั้งเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เช่น ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2566 - 2570 นโยบายการบริหารและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2565 - 2567 แผนปฏิบัติการด้านการบริหารและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ พ.ศ. 2566 - 2570 แผนบูรณาการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย (พ.ศ. 2566 - 2570) และการใช้สิทธิฐานที่ในการเสริมพลังนโยบายพหุวัฒนธรรมและสร้างสันติภาพ เป็นต้น

1.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากแหล่งปฐมภูมิจาก ประชาชนที่พักอาศัยในจังหวัดยะลา จำนวน 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองยะลา อำเภอเบตง อำเภอบันนังสตา อำเภอธารโต อำเภอเยหา อำเภอรามัน อำเภอกาบัง และอำเภอกรงปินัง จำนวน 552,974 คน กำหนดขนาดตัวอย่างจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และกำหนดขนาดความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่างที่ร้อยละ 5 หรือ 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 400 คน จากขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ (Systematic Sampling) ร่วมกับการกระจายกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนประชากรรายอำเภอ เพื่อให้ประชากรผู้ตอบแบบสอบถามมีโอกาสจะถูกเลือกเท่า ๆ กัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชาชนที่พักอาศัยในจังหวัดยะลา จำแนกรายอำเภอ

จังหวัด	จำนวนประชาชนในพื้นที่ (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
อำเภอเมืองยะลา	176,162	127
อำเภอเบตง	62,371	45
อำเภอบันนังสตา	65,261	47
อำเภอธารโต	26,319	19
อำเภอเยหา	66,016	48
อำเภอรามัน	99,405	72
อำเภอกาบัง	26,217	19
อำเภอกรงปินัง	31,223	23
รวม	552,974	400

ที่มา: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2567

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามได้มีการทดสอบตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยใช้ดัชนีค่าความสอดคล้องของเนื้อหา ค่า IOC (Index of item objective congruence) ทั้งนี้ข้อคำถามทุกข้อมีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป และวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2569

Received: 13/08/2025, Revised: 14/09/2025, Accepted: 10/10/2025

ด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาช (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.776 โดยในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามด้านข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา การศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ เป็นคำถามปลายปิดให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแบบสอบถามมีลักษณะคำถามปลายปิด (Close - Ended Question) ด้วยวิธีการเลือกตอบ (Check List) แบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วยทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านเนื้อหาและการเล่าเรื่อง ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ

ตอนที่ 3 ความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยแบบสอบถามมีลักษณะคำถามปลายปิด ด้วยวิธีการเลือกตอบ แบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ประกอบด้วยทั้งหมด 1 ด้าน คือ ชุมชนยอมรับและรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมต่อพิพิธภัณฑ์

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ลักษณะแบบสอบถามเป็นการวัดระดับช่วง (Interval Scale) กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนในการตอบแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

ระดับ 3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

ระดับ 1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยโดยใช้สูตรการคำนวณอัตราภาคขั้นและได้ทำการแบ่งอัตราภาคขั้นในระดับเท่ากันภายในแต่ละช่วงมีความกว้างอัตราภาคขั้นที่ 0.80 แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

ระดับค่าเฉลี่ย 4.21 - 5.00 แสดงว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 แสดงว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ อยู่ในระดับมาก

ระดับค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 แสดงว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 แสดงว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ อยู่ในระดับน้อย

ระดับค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 แสดงว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผลข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

2.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เพื่อวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษาจังหวัดยะลา

2.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistic) ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) สำหรับตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) สำหรับตัวแปรที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม และใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แบบ Enter เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรอิสระต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพ ก่อนการวิเคราะห์ถดถอยได้ตรวจสอบเงื่อนไขพื้นฐาน ได้แก่ ความเป็นเส้นตรง ความเป็นอิสระของค่าคลาดเคลื่อน

การแจกแจงปกติของค่าคลาดเคลื่อน ความแปรปรวนคงที่ และภาวะพหุสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยพิจารณาจากค่า Tolerance และ Variance Inflation Factor หรือ VIF

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 400 ตัวอย่าง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อเพื่อวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษาจังหวัดยะลา และสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของปัจจัยด้านเนื้อหาและการเล่าเรื่อง ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษาจังหวัดยะลา

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษาจังหวัดยะลา

(n = 400)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)	ค่าความเบ้ (Skewness)	ค่าความโด่ง (Kurtosis)	แปลผล
1. ปัจจัยด้านเนื้อหาและการเล่าเรื่อง	4.204	0.302	0.098	0.125	มาก
1) เนื้อหาที่มีความถูกต้องตามข้อเท็จจริงและอ้างอิงแหล่งข้อมูลอย่างโปร่งใส	4.203	0.312	0.043	0.069	มาก
2) เนื้อหาในการนำเสนอเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม	4.204	0.314	0.146	0.199	มาก
3) รูปแบบการนำเสนอมีความน่าสนใจ	4.206	0.313	0.066	0.081	มาก
2. ปัจจัยด้านชุมชน	4.408	0.306	-0.078	0.143	มากที่สุด
1) การเปิดพื้นที่รับฟังเสียงคนในพื้นที่เกี่ยวกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพ	4.418	0.323	-0.037	-0.101	มากที่สุด
2) การให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหัวข้อ/กิจกรรมสำคัญในพิพิธภัณฑ์สันติภาพ	4.400	0.312	0.003	0.106	มากที่สุด
3) การให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์สันติภาพ	4.411	0.322	-0.097	0.27	มากที่สุด

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2569

Received: 13/08/2025, Revised: 14/09/2025, Accepted: 10/10/2025

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD.)	ค่าความเบ้ (Skewness)	ค่าความโด่ง (Kurtosis)	แปลผล
4) การยอมรับของผู้มีส่วนได้เสีย เช่น ผู้นำศาสนา ครอบครัวผู้เสียหาย กลุ่มทางการเมือง	4.401	0.317	-0.163	0.274	มากที่สุด
3. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ	3.996	0.297	0.093	0.113	มาก
1) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	4.002	0.307	0.185	0.159	มาก
2) การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก	3.999	0.304	0.028	-0.154	มาก
3) ทีมงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้ง พิพิธภัณฑสถานภาพมีความเชี่ยวชาญด้าน พิพิธภัณฑสถานและเข้าใจบริบทท้องถิ่น	3.988	0.313	0.038	0.168	มาก
4. ความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ สถานภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้	4.615	0.487	-0.474	-1.784	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ประชาชนมีความคิดเห็นต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในระดับสูง โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ปัจจัยด้านชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.408 รองลงมา คือ ปัจจัยด้านเนื้อหาและการเล่าเรื่อง อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.204 และ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.996 ตามลำดับ ขณะที่ตัวแปรความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.615

ผลดังกล่าวสะท้อนว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับมิติด้านชุมชนมากที่สุด โดยเฉพาะการเปิดพื้นที่รับฟังเสียงของคนในพื้นที่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดหัวข้อและกิจกรรม ตลอดจนการยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ เช่น ผู้นำศาสนา ครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบ และกลุ่มทางการเมืองในท้องถิ่น ค่าเฉลี่ยของปัจจัยด้านชุมชนที่อยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า พพิธภัณฑสถานภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรถูกออกแบบให้เป็นพื้นที่กลางที่เปิดรับเสียงของคนในพื้นที่ สร้างความไว้วางใจ และส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม มากกว่าการเป็นพื้นที่จัดแสดงที่กำหนดเนื้อหาโดยหน่วยงานภายนอกเพียงฝ่ายเดียว

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านเนื้อหาและการเล่าเรื่อง อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.203 - 4.206 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รูปแบบการนำเสนอมีความน่าสนใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.206 รองลงมา คือ เนื้อหาในการนำเสนอเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.204 และเนื้อหามีความถูกต้องตามข้อเท็จจริงและอ้างอิงแหล่งข้อมูลอย่างโปร่งใส ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.203 ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่า การออกแบบเนื้อหาของพิพิธภัณฑสถานภาพควรให้ความสำคัญทั้งความถูกต้อง ความเป็นธรรม และความน่าสนใจของรูปแบบการสื่อสารควบคู่กัน เนื่องจากทั้งสามประเด็นได้รับการประเมินในระดับสูงและมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน

สำหรับปัจจัยด้านชุมชน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.400 - 4.418 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเปิดพื้นที่รับฟังเสียงคนในพื้นที่เกี่ยวกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานภาพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.418 รองลงมา คือ การให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑสถานภาพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.411 การยอมรับของผู้

มีส่วนได้เสีย เช่น ผู้นำศาสนา ครอบครัวผู้เสียหาย และกลุ่มทางการเมือง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.401 และการให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหัวข้อหรือกิจกรรมสำคัญในพิพิธภัณฑ์สันติภาพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.400 ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพ

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.988 - 4.002 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.002 รองลงมา คือ การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.999 และทีมงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพมีความเชี่ยวชาญด้านพิพิธภัณฑ์และเข้าใจบริบทท้องถิ่น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.988 ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่า แม้การบริหารจัดการจะเป็นปัจจัยที่ประชาชนให้ความสำคัญในระดับมาก แต่เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยด้านชุมชนและด้านเนื้อหาแล้ว พบว่าประชาชนให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมและความเหมาะสมของเนื้อหา มากกว่าโครงสร้างการสนับสนุนเชิงบริหารเพียงอย่างเดียว

ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะปลายเปิดสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ พบว่า ปัจจัยด้านชุมชนมีอิทธิพลสูงที่สุด โดยผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น การมีส่วนร่วมของเยาวชน การออกแบบเนื้อหาที่เป็นกลาง และการทำงานร่วมกับผู้นำศาสนาและสถาบันท้องถิ่น ข้อค้นพบนี้ชี้ว่าการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพควรถูกออกแบบเป็นกระบวนการทางสังคมอย่างต่อเนื่อง มิใช่เป็นเพียงโครงการก่อสร้างหรือการจัดแสดงนิทรรศการเฉพาะกิจ

เมื่อพิจารณาค่าความเบ้และค่าความโด่ง พบว่า ตัวแปรส่วนใหญ่มีค่าความเบ้อยู่ระหว่าง -0.474 ถึง 0.185 และค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -1.784 ถึง 0.274 ซึ่งอยู่ในช่วงที่ไม่เบี่ยงเบนจากการแจกแจงปกติอย่างรุนแรง จึงถือว่าข้อมูลมีความเหมาะสมในเบื้องต้นสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติขั้นต่อไป

1. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพ จำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล (ตารางที่ 3) พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่เพศ ศาสนา และสถานภาพสมรสไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ผลดังกล่าวสะท้อนว่า การยอมรับต่อพิพิธภัณฑ์สันติภาพมิได้แบ่งแยกตามศาสนา แต่สัมพันธ์กับประสบการณ์ชีวิต ระดับการศึกษา และบทบาททางสังคมของประชาชนมากกว่า กล่าวคือ กลุ่มที่มีประสบการณ์ทำงานกับชุมชนหรือมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลสาธารณะมากกว่า มักให้ความสำคัญกับพิพิธภัณฑ์ในฐานะพื้นที่เรียนรู้ และพื้นที่กลางเพื่อการสื่อสารมากขึ้น

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ : กรณีศึกษาจังหวัดยะลา ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Multicollinearity Test) ระหว่างตัวแปรอิสระ พบว่า ค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่ามากกว่า 0.10 และค่า VIF ต่ำกว่า 10 จึงไม่พบปัญหาความสัมพันธ์ร่วมหลายตัวแปร ระหว่างตัวแปรอิสระ สามารถนำตัวแปรเข้าสู่การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณได้ จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพ จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแสดงให้เห็นว่า โมเดลมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณอยู่ในระดับสูงมาก ($R = 0.9727$) สามารถอธิบายความแปรปรวนของความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพได้ร้อยละ 94.62 ($R^2 = 0.9462$, Adjusted $R^2 = 0.9458$) โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณเท่ากับ 0.1134 และโมเดลมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ($F = 2321.532$, $p < .001$) ผลการวิจัยสะท้อนว่า ความสำเร็จของพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดยะลาได้ขึ้นอยู่กับทรัพยากรการบริหารเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับกรอบกระบวนการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง รวมทั้งการพัฒนาเนื้อหาและการเล่าเรื่องที่มีความถูกต้อง เป็นธรรม และไม่ผลิตซ้ำความทรงจำหรืออคติของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

3. แนวทางเชิงนโยบายและแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องอย่างน้อย 5 ระยะ ได้แก่ ระยะก่อนออกแบบ ระยะร่วมออกแบบ ระยะร่วมจัดทำเนื้อหา ระยะร่วมจัดกิจกรรม และระยะร่วมติดตามประเมินผล การมีส่วนร่วมในลักษณะนี้จะทำให้ประชาชนไม่ได้เป็นเพียงผู้เข้าชมหรือผู้ให้ข้อมูล แต่เป็นผู้ร่วมกำหนดความหมายของพิพิธภัณฑ์ตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ ส่งผลให้พิพิธภัณฑ์สันติภาพมีความชอบธรรมทางสังคม และมีโอกาสดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพ

คุณลักษณะส่วนบุคคล	ค่าสถิติ	p-value	ผลการทดสอบ
เพศ	t = 0.89	.373	ไม่แตกต่าง
อายุ	F = 3.42	.009	แตกต่าง
ศาสนา	F = 0.75	.475	ไม่แตกต่าง
ระดับการศึกษา	F = 4.12	.003	แตกต่าง
สถานภาพสมรส	F = 1.25	.288	ไม่แตกต่าง
อาชีพ	F = 2.99	.011	แตกต่าง

ตารางที่ 4 ค่าสถิติรวมของโมเดลถดถอยพหุคูณ

R ²	R	Adjusted R ²	SE	F	Sig. (F)
0.9462	0.9727	0.9458	0.1134	2321.532	0.0000

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	p-value
1. ปัจจัยด้านเนื้อหาและการเล่าเรื่อง	0.1656	0.0201	0.1801	8.2515	0.0000
1) เนื้อหาที่มีความถูกต้องตามข้อเท็จจริงและอ้างอิงแหล่งข้อมูลอย่างโปร่งใส	0.2022	0.0203	0.2194	9.9732	0.0000
2) เนื้อหาในการนำเสนอเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม	0.1272	0.0199	0.1390	6.4015	0.0000
3) รูปแบบการนำเสนอมีความน่าสนใจ	0.1675	0.0200	0.1819	8.3799	0.0000
2. ปัจจัยด้านชุมชน	0.1992	0.0215	0.2201	9.2690	0.0000
1) การเปิดพื้นที่รับฟังเสียงคนในพื้นที่เกี่ยวกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพ	0.1703	0.0214	0.1907	7.9612	0.0000
2) การให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหัวข้อ/กิจกรรมสำคัญในพิพิธภัณฑ์สันติภาพ	0.2148	0.0209	0.2331	10.2973	0.0000

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2569

Received: 13/08/2025, Revised: 14/09/2025, Accepted: 10/10/2025

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	p-value
3) การให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์สันติภาพ	0.2013	0.0222	0.2249	9.0617	0.0000
4) การยอมรับของผู้มีส่วนได้เสีย เช่น ผู้นำศาสนา ครอบครัวผู้เสียหาย กลุ่มทางการเมือง	0.2106	0.0216	0.2317	9.7557	0.0000
3. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ	0.0507	0.0206	0.0545	2.4498	0.2683
1) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ	0.0808	0.0203	0.0862	3.9732	0.0001
2) การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก	0.0050	0.0202	0.0053	0.2499	0.8028
3) ทีมงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพมีความเชี่ยวชาญด้านพิพิธภัณฑ์และเข้าใจบริบทท้องถิ่น	0.0662	0.0212	0.0721	3.1264	0.0019

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยด้านชุมชนส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้สูงที่สุด ($\beta\beta = 0.2201$, $p < .001$) รองลงมา คือ ปัจจัยด้านเนื้อหาและการเล่าเรื่อง ($\beta\beta = 0.1801$, $p < .001$) ซึ่งทั้งปัจจัยด้านชุมชนและปัจจัยด้านเนื้อหาและการเล่าเรื่อง มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .001$) สำหรับปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ($\beta\beta = 0.0862$, $p < .05$) และทีมงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพมีความเชี่ยวชาญด้านพิพิธภัณฑ์และเข้าใจบริบทท้องถิ่น ($\beta\beta = 0.0721$, $p < .05$) ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพน้อย แต่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) แต่การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก ($\beta\beta = 0.0053$, $p = 0.2683$) ไม่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาเป็นรายตัวแปร พบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมด (ยกเว้นการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก) สามารถทำนายความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จมากที่สุด 5 อันดับแรก คือ การให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดหัวข้อ/กิจกรรมสำคัญในพิพิธภัณฑ์สันติภาพ ($\beta\beta\beta = 0.2331$) รองลงมา คือ การยอมรับของผู้มีส่วนได้เสีย เช่น ผู้นำศาสนา ครอบครัวผู้เสียหาย กลุ่มทางการเมือง ($\beta\beta\beta = 0.2317$) รองลงมา คือ การให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในพิพิธภัณฑ์สันติภาพ ($\beta\beta = 0.2249$) รองลงมา คือ เนื้อหาที่มีความถูกต้องตามข้อเท็จจริงและอ้างอิงแหล่งข้อมูลอย่างโปร่งใส ($\beta = 0.2194$) และการเปิดพื้นที่รับฟังเสียงคนในพื้นที่เกี่ยวกับการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพ ($\beta = 0.1907$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านชุมชนส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้สูงที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน (Public Participation) เป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการสร้างสันติภาพในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความซับซ้อนทางชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม ปัญหาความไม่สงบที่ดำเนินมาอย่างยาวนาน กระบวนการแก้ไขปัญหาที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การวางแผน การตัดสินใจ จนถึง การติดตามประเมินผล จะช่วยให้มาตรการและนโยบายต่าง ๆ ได้รับการยอมรับและมีความชอบธรรม โดยเฉพาะในบริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความชอบธรรมมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากประชาชนจำนวนหนึ่งอาจมีความไม่ไว้วางใจต่อรัฐ การมีส่วนร่วมจึงเป็นช่องทางฟื้นฟูความไว้วางใจดังกล่าว ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดการแปลงเปลี่ยนความขัดแย้ง (Conflict

Transformation) ของ Galtung (1996) พบว่าการสร้างสันติภาพที่ยั่งยืนจำเป็นต้องมีการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ โดยเฉพาะการเปิดพื้นที่ให้ชุมชนได้แสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรม และการได้รับการยอมรับจากผู้นำท้องถิ่น ล้วนส่งผลต่อการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Ownership) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เพิ่มความยั่งยืนของโครงการพิพิธภัณฑ์สันติภาพ เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ Lederach (1997) พบว่า การมีส่วนร่วมของภาคประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญในการป้องกันความรุนแรงเชิงโครงสร้าง (Structural Violence) และความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม (Cultural Violence) เพราะเปิดช่องให้กลุ่มต่าง ๆ สามารถสื่อสาร แลกเปลี่ยน และหาข้อตกลงร่วมกันโดยไม่ใช้ความรุนแรง นอกจากนี้ ผลการวิจัยของ McCall และ Gray (2014) เกี่ยวกับ Community-based Museum Development พบว่า พิพิธภัณฑ์ที่ประสบความสำเร็จมักเป็นพิพิธภัณฑ์ที่พัฒนาเนื้อหาและกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมและความต้องการของคนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรม เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ หมายนีย์ ช. บุญพันธ์ (2562) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนในชายแดนใต้ พบว่าการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่เป็นสิ่งจำเป็น และการสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนและตัวแทนหลายกลุ่ม มิใช่อาศัยรัฐบาลเพียงฝ่ายเดียว

สำหรับปัจจัยด้านเนื้อหาและการเล่าเรื่องส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในลำดับรองลงมา ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนละเอียดอ่อนและมีความเชื่อมโยงหลายมิติ สาเหตุหลักมาจากการบิดเบือนประวัติศาสตร์พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยอาศัยเรื่องชาติพันธุ์ ศาสนา และวัฒนธรรมที่แตกต่างจากพื้นที่จังหวัดอื่น ดังนั้น เนื้อหาและการเล่าเรื่องพิพิธภัณฑ์สันติภาพ จำเป็นต้องมีความถูกต้องตามข้อเท็จจริงและอ้างอิงแหล่งข้อมูลอย่างโปร่งใส เป็นการนำเสนอเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม เพื่อให้พิพิธภัณฑ์สันติภาพสามารถเป็นสะพานในการสื่อสารด้านสันติภาพ เพื่อลดความหวาดระแวง และเสริมสร้างความไว้วางใจเพื่อทำให้คนในสังคมสามารถกลับมาอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับ Murakami (2009) ซึ่งระบุว่า Peace Museums มีบทบาทสำคัญในการบ่มเพาะทัศนคติและทักษะเพื่อสร้างสังคมแห่งสันติภาพ โดยเนื้อหาที่นำเสนอควรเป็นข้อเท็จจริง มีความเป็นธรรม และออกแบบให้กระตุ้นการคิดเชิงวิพากษ์ เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ Hein (1998) พบว่า การออกแบบเนื้อหาพิพิธภัณฑ์ที่เชื่อมโยงผู้ชมกับประสบการณ์ทางอารมณ์และปัญญาจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกและการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ซึ่งในกรณีนี้เนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และบทเรียนจากความขัดแย้งสามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความเข้าใจร่วม เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ ภริกาญจน์ ไคนุ่นนา (2566) ที่ศึกษาบทบาทของไทยปีเอสต่อการบูรณาการสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าการเป็นพื้นที่กลางในกระบวนการสันติภาพ จำเป็นต้องเสริมพลังตัวแสดง สร้างสมดุลอำนาจในการสื่อสาร ส่งเสริมการเข้าถึงมุมมองที่หลากหลาย และเชื่อมต่อพื้นที่เชิงกิจกรรม พื้นที่ทางกายภาพ และพื้นที่การสื่อสารเข้าด้วยกัน เมื่อเทียบกับพิพิธภัณฑ์สันติภาพ ผลการวิจัยครั้งนี้จึงสะท้อนว่าพิพิธภัณฑ์ควรทำหน้าที่คล้าย “พื้นที่สื่อสารสาธารณะ” ที่เปิดให้เรื่องเล่าหลายเสียงปรากฏร่วมกัน ไม่ใช่พื้นที่ที่ผูกขาดการตีความประวัติศาสตร์โดยรัฐ นักวิชาการ หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ จังหวัดยะลา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรจัดตั้งคณะทำงานเตรียมการพิพิธภัณฑ์สันติภาพที่มีตัวแทนจากประชาชน ผู้นำศาสนา ครอบครัวยุติธรรม เยาวชน นักวิชาการท้องถิ่น ครู และภาคประชาสังคม เพื่อร่วมกำหนดเป้าหมายเนื้อหา กิจกรรมและรูปแบบการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์

2) กระทรวงวัฒนธรรมและศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรควรสนับสนุนองค์ความรู้ด้านพิพิธภัณฑ์ชุมชน การจัดการวัตถุ การออกแบบนิทรรศการหลายเสียง และจริยธรรมในการนำเสนอเรื่องราวความขัดแย้ง โดยควรพิจารณาพื้นที่ที่มีฐานทุนทาง วัฒนธรรมอยู่แล้ว เช่น พิพิธภัณฑ์วัฒนธรรมโกตาบารู เป็นพื้นที่นำร่องในการพัฒนาแนวทางพิพิธภัณฑ์สันติภาพแบบมีส่วนร่วม

3) สถานศึกษาในจังหวัดยะลา ทั้งโรงเรียน มหาวิทยาลัย และศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรเข้ามามีบทบาทในการ พัฒนากิจกรรมเยาวชน เช่น ห้องเรียนสันติภาพ นักเล่าเรื่องชุมชนรุ่นเยาว์ นิทรรศการประวัติศาสตร์จากมุมมองเยาวชน และ กิจกรรมแลกเปลี่ยนระหว่างศาสนา เพื่อให้พิพิธภัณฑ์เป็นพื้นที่เรียนรู้ระหว่างรุ่น

4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดกลไกตรวจสอบเนื้อหาและเรื่องเล่าของพิพิธภัณฑ์ โดยมีคณะกรรมการที่ ประกอบด้วยนักประวัติศาสตร์ นักสันติวิธี ตัวแทนศาสนา ตัวแทนชุมชน และผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหา มีความถูกต้อง โปร่งใส เป็นธรรม และไม่ผลิตซ้ำอคติหรือความรุนแรงเชิงวัฒนธรรม

5) ควรจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นก่อนการออกแบบพิพิธภัณฑ์อย่างน้อย 3 ระดับ ได้แก่ เวทีชุมชน เวทีผู้มีส่วนได้ส่วน เสียเฉพาะกลุ่ม และเวทีสาธารณะระดับจังหวัด เพื่อรวบรวมข้อเสนอเกี่ยวกับเนื้อหา รูปแบบการจัดแสดง และกิจกรรมภายใน พิพิธภัณฑ์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติม โดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้นำศาสนา ครอบครัวผู้ได้รับผลกระทบ เยาวชน เจ้าหน้าที่รัฐ และภาคประชาสังคม เพื่อให้เข้าใจความหมายของพิพิธภัณฑ์สันติภาพจากมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละกลุ่ม

2) ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เพื่อพัฒนาโมเดลการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ สันติภาพที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- หมายนีย์ ช. บุญพันธ์. (2562). การมีส่วนร่วมของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อสร้างสันติภาพอย่างยั่งยืนในชายแดนใต้. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 17(1), 100–117. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/kpi_journal/article/view/244010.
- ภริกาญจน์ ไคนุ่นนา. (2566). *บทบาทไทยพีบีเอสต่อกระบวนการสันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้ภายใต้บริบทการเปลี่ยนผ่านสู่ดีจิทัล*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขา นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย). <https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2023.744>
- มารดารัตน์ สุขสง่า และ ชันทอง ใจดี. (2567). ศาสตร์พระราชและปัจจัยพลังอำนาจของชาติที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 13(2), 191-203.
- Galtung, J. (1969). Violence, peace, and peace research. *Journal of Peace Research*, 6(3), 167-191. <https://doi.org/10.1177/002234336900600301>.
- Hein, G. E. (1998). *Learning in the museum*. London, England: Routledge.
- International Council of Museums. (2022). *Museum definition*. สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2568, จาก <https://icom.museum/en/resources/standards-guidelines/museum-definition/>.
- Lederach, J. P. (1997). *Building peace: Sustainable reconciliation in divided societies*. Washington, DC: United States Institute of Peace Press.

วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และการจัดการสังคม

ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน) 2569

Received: 13/08/2025, Revised: 14/09/2025, Accepted: 10/10/2025

- McCall, V., & Gray, C. (2014). Museums and the “new museology”: Theory, practice and organisational change. *Museum Management and Curatorship*, 29(1), 19 -35. <https://doi.org/10.1080/09647775.2013.869852>
- Murakami, T. (2009). The role of peace museums in peace education: An analysis of Japanese peace museums. *Journal of Peace Education*, 6(1), 1–15. <https://doi.org/10.1080/17400200802658363>
- UNESCO. (2015). *Recommendation concerning the protection and promotion of museums and collections, their diversity and their role in society*. สืบค้นเมื่อ 13 สิงหาคม 2568, จาก <https://www.unesco.org/en/legal-affairs/recommendation-concerning-protection-and-promotion-museums-and-collections-their-diversity-and-their>.
- Yamane, K. (2009). Peace museums in Japan: A critical analysis. *International Journal of Peace Studies*, 14(2), 43–57.